

ШТУРМ НЕПРИСТУПНИХ ЗАМКІВ

Назар БАГНЮК

Ці оборонні та фортифікаційні споруди у свій час навівали страх на ворогів, вистояли перед навалами іноземних завоювальників. Йдеться про Кременецький замок на горі Бона, Дубенський замок на берегах Ікви та про Тараканівський форт поблизу Дубна. Проте згадані військово-інженерні укріплення «впали» від навчально-пізнавального штурму студентів спеціальності «Історія» нашої академії. Науково-педагогічне керівництво згаданого «стратегічного» операцією здійснював інтелектуальний штаб науковців-істориків у складі доктора історичних наук, професора кафедри Ірини Скакальської та кандидатів історичних наук, доцентів Володимира Собчука й Олександра Солов'я.

Першим пунктом історичного вояжу став Кременецький замок — старовинна фортифікаційна оборонна споруда, що здійснюється на 397 м у центральній частині м.Кременця на оповитій легендами Замковій горі, або, як її ще називали Бонною, на честь королеви Бони Сфорца Арагонської, яка володіла містом і замком у XVI столітті. Перша письмова згадка про це укріплення міститься в Галицько-Волинському літописі і датована 1227 роком. Тут йдеться про те, що в XIII столітті укріплену земляним валом з частоколом гору і саме місто не змогло захопити війська угорського короля Андраша II, хана Батия, золотоординського воеводи Куремси. Та 1259 року на вимогу темника Бурундая волинський князь Василько Романович змушений був зруйнувати кременецькі укріплення.

У XIV — XV століттях під час воєн між Короною Польською та Великим князівством Литовським за галицько-волинські землі м. Кременець не раз переходило із рук у руки — і кожен його володар намагався відновити укріплення на Замковій горі.

У 1535—56 роках замком володіла дружина Сигізмунда I — королева Бона Сфорца Арагонська, котра доклала багато зусиль для зведення на горі нових фортифікаційних споруд. Згідно з люстрацією 1545, замок був кам'яним, від міста недоступним, мав 2 мости на ланцюгах, 3 вежі, що іменувалися — «Над воротами», «Черлена», «Над новим домом», а також палац, приміщення для гарнізону, 25 закінчених і 8 незакінчених сховищ («городнів»), церкву св. архистратига Михаїла. У той час на озброєнні замку було 29 гармат, 2 мортири, 22 фальконети, 10 гаківниць, 33 рушниці. Мурами замку йшла крита галерея з білими стінами. Тодішні замку підтверджують також люстрації 1552 та 1563. Природна недоступність гори, посилені фортифікаціями, значна кількість зброї та запасів пороку, води і харчів давали змогу захисникам замку, в разі потреби, тримати тривалу облогу, тому багато з нападників навіть не намагалися його штурмувати.

Однак восени 1648 року замок не витримав тривалої облоги і був узятий козацькими полками Максима Кривоноса та Філона Джалалія, зруйнований і втратив своє оборонне значення.

Нині від колишнього замку збереглися квадратна двох'ярусна Надбрамна вежа та Візна арка в готичному стилі, частково — оборонні мурі та вежа Над новим домом. Тут встановлено охоронну та меморіальну таблиці.

Далі пізнавально-туристична дорога пролягла поза межі Тернопільської області, до древнього Дубна, де на берегах Ікви стоїть величний Дубенський замок — неприступна леген-

дарна фортеця скарбів князів Острозьких. У свій час він був одним із найбагатших у Європі. Імператори, королі та гетьмани приїжджали сюди з офіційними та неофіційними візитами. Кажуть, колись він ховав у своїх неприступних стінах та потаємних підвалах величезні скарби, родинні надбання князів Острозьких, які постійно приваблювали і татар і козаків, та ніхто так і не зміг завоювати фортецю.

Саме біля Дубенського замку відбувалися реальні події, описані у «Тарасі Бульбі» Миколи Гоголя. За історичними даними, тут головний герой втратив своїх двох синів.

Та все це залишиться в історії і в захоплюючих легендах. Знаменитий сьогодні Дубенський замок спершу був дерев'яно-земляним укріпленням і не мав такої могутності і міцності, як новіші кам'яні спорудження, що збереглися до наших днів. Тому князь Костянтин Острозький в кінці XV століття взявся за спорудження потужного замкового укріплення — значно більшого за площею зі стійкими до ворожих наступів конструкціями у стилі пізнього ренесансу. Два глибоких рови теж були хорошою лінією оборони. У час небезпеки їх наповнювали річкові води Ікви. Великий підвісний міст, що давав дорогу через рови, щовечора піднімали.

Дубенський замок увійшов в історію як один із найстійкіших: протягом п'яти століть його ні разу не взяли штурмом, хоча протягом XVII століття на місто нападали близько ста разів.

Сьогоднішній замок — це частина державного історико-культурного заповідника.

У фортеці діє музей, проводяться вистав-

ки. Тут можна побачити дерев'яні скульптури XVII століття, зокрема й досить рідкісну постать Діви Марії, яка зображена вагітною, цінну зброю, картини, колекції монет і багато інших, дійсно унікальних речей. Вражаючою є виставка історії тортур та покарань, для якої виділили аж три кімнати підземелля. У замку проводять театральні вистави, конференції, концерти, зустрічі і навіть весілля.

Проїхавши по дорозі з Дубно близько двохсот метрів і повернувши трішечки вправо, дослідники рідного краю опинилися біля бетонного входу у військовий об'єкт, витвір інженерного мистецтва, справжнє диво фортифікаційної архітектури — Тараканівський форт. Тут вони побачили муровані споруди, що вражають своєю монументальністю і товстезними стінами.

У другій половині XIX століття царський уряд вирішив укріпити західні рубежі Російської імперії. З ініціативи військового інженера-фортифікатора, генерала Е.І. Тотлебена були проведені

ПІДНІ ПОЧЕСНОГО ЗВАННЯ

Кременецька міська рада прийняла рішення присвоїти звання «Почесний громадянин міста Кременець» п'ятьом особам. Депутати одноголосно підтримали пропозицію відзначити таким званням свою колегу по депутатському корпусу, викладача Кременецького педагогічного коледжу, заслуженого працівника освіти України Катерину Єрусалимець. Ми щиро вітаємо Катерину Григорівну з гідним званням, зичимо їй здоров'я, радості, любові та Божого благословення на многі літа!

Почесними громадянами міста Кременець посмертно стали загиблі учасники АТО Микола Чорний, В'ячеслав Мельник, Віталій Фурсик, Борис Макаревич.

обстеження у Віденському та Київському військових округах для вибору найвигідніших пунктів для перешкоди ворогові, який вторгнеться і захопить біля залізничної станції та іншими важливими шляхами. Остаточне місце для форту вибрали на одному з невеликих горбів, що в якихось 6 кілометрах південно-західніше Дубна за селом Тараканів. Поруч протікала річка Іква з болотистими берегами, які з південно-східного боку до деякої міри захищали б форт від наступу ворогів. Форт прикривав би й новоспоруджувану залізницю Здолбунів-Радивилів, і старовинний шлях Корець — Острог — Дубно — Радивилів. Гарнізон форту-застави визначався приблизно в тисячу чоловік.

На території форту знаходилися колодязі із вмурованими в їх стіни рейками, з допомогою яких по спеціальних лотках лебідками піднімалися із підземелля боеприпаси. Автор проекту передбачив будівництво трьох глибоких колодязів для води, що давало можливість обладнати водопровід. Була тут і каналізація. 1899 року з'явилося електроосвітлення, форт телефонізовано. Військове оснащення форту становило 40 гармат та 10 кулеметів.

1905 року тут розташувався гарнізон, який складався з артилерійської та двох піхотних рот. У цьому ж році, після повстання солдатів, гарнізон розформували. З форту зробили в'язницю для військових.

У 1915 році, на початку Першої світової війни, російські війська відступили з форту і без бою здали його австрійській армії. У 1920 р. форт утримували поляки, які під командуванням майора Матчинського оборонялись від армії Будьонного.

Протягом Другої світової війни бої за форт не велися, а після закінчення війни форт втратив своє призначення.

Деякі сцени фільму Олеса Саніна «Поводир», або «Квіти мають очі» (2014 рік) відзняті у Тараканівському форті.

Так юні історики доторкнулися до цікавих, славних і дещо забутих сторінок неспокоїного історичного минулого рідного краю, відчули на собі дух багатовікової боротьби народу, а також занепаду колись величезних і неприступних фортець, які благають вже їх, молодих про термінове відродження у якості цінних туристичних об'єктів.

Дячук Марія, Гаврилюк Яна, Ковтунович Єва, Ромашук Марія

Останній день осені так хотілося зробити яскравим! Саме тому ми, студенти 31-ДО, 31-ПО та 41-ДПК груп факультету соціально-педагогічної освіти та мистецтва, разом із організатором Наталією Приймачем відвідали місто Тернопіль. До цього жіночого колективу ми запросили голову громадської організації «Молодь Кременеччини» Сергія Колісецького, котрий залюбки погодився здійснювати фотосупровід мандрівки та урідноманітний своєю присутністю нашу поїздку.

Тернопіль зустрів нас похмурою погодою, але це не стало на заваді нашому гарному настрою. Першим пунктом нашої подорожі став ТРЦ «Подolia». Це дуже цікаве розважальне місце для сучасної молоді, де можна весело та з користю провести свій вільний час. У ТРЦ є найбільший у Тернопільській області боулінг-більярдний клуб «Silver» з просторим лоббі-баром, єдина в Тернополі крита льодова арена «Ескімос», 4-зальний кінотеатр «Сінема Сіті» з 3D форматом, 7D кінотеатр, тир, дитячі атракціони, кондитерська для справжніх гурманів солодощів, справжня італійська піцерія «Папероні», японський суши-бар «Сушіко», концерт-хол «Подolia», дитячий розважальний центр «Мадагаскар». А для любителів шопінгу є торгова галерея із 135 butikів. Саме в цей день діяла акція «Black

азартом грали у боулінг, треті — переглянули кінофільм «Готель Едельвейс». А ще ми побували у різних кафе, смакуючи піцу, ароматну каву та тістечка.

Після відпочинку у ТРЦ «Подolia» ми гуляли центром міста біля пам'ятників Данилу Галицькому та Соломії Крушельницькій. Наталія Володимирівна розповідала нам

про їхнє життя та діяльність. Найбільше сподобалася та запам'яталася набережна міста, зворожуючий вигляд нічного Тернополя. Особливо атмосферу створювали бурхливі хвилі Тернопільського ставу.

Кульмінацією нашої поїздки став перегляд жартівливої музичної комедії «Як наші діди парубкували» за есею Володимира Канівця у Тернопільському обласному українському дра-

матичному театрі ім. Т.Шевченка.

Це було захоплююче та цікаве дійство, гра акторів здійснювалася на високому рівні, і це допомогло нам поринути в минулі часи та зрозуміти суть життя і традиції наших предків. Після завершення комедії увесь зал аплодував стоячи. Ми зрозуміли, що театральне мистецтво потребує більшої уваги сучасної молоді.

Перепоповнені незабутніми враженнями та щасливі, ми повернулися до нічного та вже такого рідного Кременця. З нетерпінням чекаємо наступної поїздки!

